

●●●●●

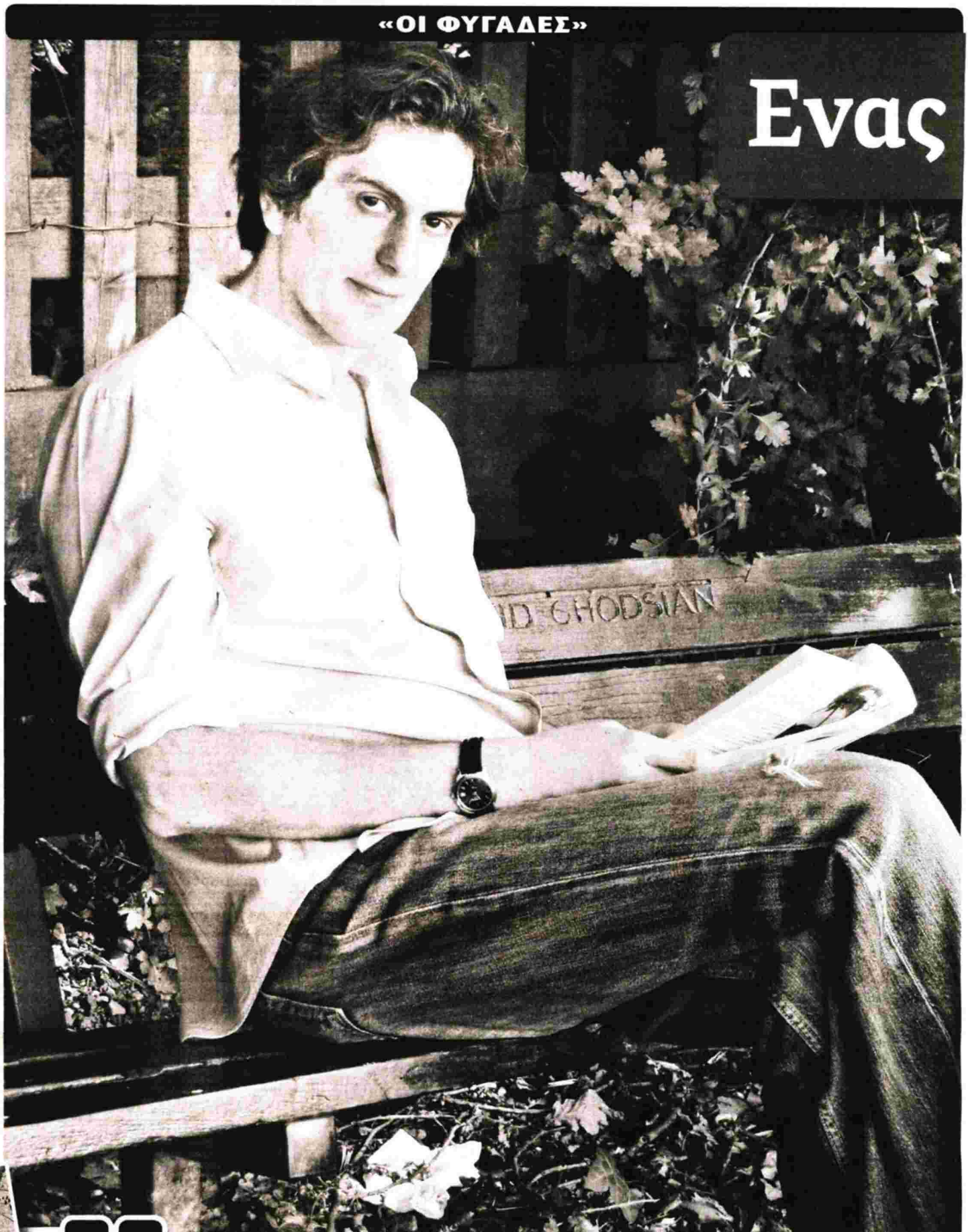
Η πολιτική ενώνεται με τη θρησκεία, παλιοί θεοί και νέοι δαίμονες ξαναζωντανεύουν, πραγματικά γεγονότα και προσωπικές εμπειρίες καταγράφονται στο νέο μυθιστόρημα του συγγραφέα. Ο Έλληνας δημιουργός συμπλήρωσε κιόλας 20 χρόνια στην Αγγλία κι από εκεί συνεχίζει να γράφει τα βιβλία του, να δίνει απαντήσεις σε διλήμματα πίστης, δικαιοσύνης και βίας και να διαχωρίζει την περίπτωση του από όσους σήμερα ξενιτεύονται

► Tns ΠΑΡΗΣ ΣΠΙΝΟΥ
(p.spinou@efsyn.gr)

Τι σχέση έχει η επανάσταση των Ζαπατίστας με την καταστροφή του Αμαζονίου και τα αμαρτωλά μυστικά της Καθολικής Εκκλησίας; Αποτελούν τη μαγιά του νέου μυθιστορήματος του Πάνου Καρνέζη «Οι φυγάδες», που πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη. Μας μεταφέρει στη ζούγκλα της Λατινικής Αμερικής, σε ένα μέρος που δεν κατονομάζεται, όπου διαφορετικοί άνθρωποι κι ένα εμβληματικό άγριο ζώο προσπαθούν να επιβιώσουν από διάφορες απειλές. Ένας πληγωμένος στρατιώτης που προσπαθεί να ξεφύγει από τους αντάρτες καταπατητές της γης των Ινδιάνων. Ο Άγγλος καθολικός ιερέας που κρυφά τον περιθάλπει, βάζοντας σε κίνδυνο όλο το ινδιάνικο χωριό όπου ζει. Ένας ιαγούαρος που καθώς εκτοπίζεται από το δάσος εκφράζει τα άγρια ένστικτά του.

Συνδυασμός πραγματικών γεγονότων και προσωπικών εμπειριών από το ταξίδι του στη Λατινική Αμερική, το νέο βιβλίο του Π. Καρνέζη, που ασχολείται με παλιούς θεούς και νέους δαίμονες, έχει αρχετυπική αμεσότητα. Η πολιτική και η οικονομία ενώνονται με τη θρησκεία και την οικολογία. Οι συγκρούσεις των ηρώων, εσωτερικές και εξωτερικές, φέρνουν τον αναγνώστη αντιμέτωπο με διλήμματα απόλυτα και απλά, σύγχρονα και διαχρονικά, για την πίστη, τη δικαιοσύνη, την πρόοδο και τη βία.

Πέρασαν κιόλας 20 χρόνια από τότε που ο Πάνος Καρνέζης, νεαρός μηχανικός από την Αμαλιάδα, έφυγε για το μεταπτυχιακό του στην Αγγλία, όπου εργάστηκε για ένα διάστημα στη βιομηχανία, πριν αφοσιωθεί σε αυτό που πραγματικά αγαπούσε, τη συγγρα-

ΕΕ Ημουν τυχερός γιατί έφυγα από την Ελλάδα από επιλογή

● Πιστεύετε ότι η «φυγή» στο εξωτερικό αποτελεί σήμερα λύση για τους νέους Έλληνες, οι οποίοι αντιμετωπίζουν οικονομική και επαγγελματική κρίση;

Η ζωή σε μια άλλη χώρα, όταν αποτελεί επιλογή, μπορεί να είναι δημιουργική και να προσφέρει ικανοποίηση με πολλούς τρόπους. Σήμερα, όπως στη δεκαετία του '50, πολλοί νέοι Έλληνες αναγκάζονται να φύγουν καθαρά για οικονομικούς λόγους, όχι γιατί έχουν κάποια δίψα να γνωρίσουν άλλες χώρες, άλλους τρόπους ζωής, άλλες κουλτούρες. Σε αυτές τις περιπτώσεις η φυγή δεν είναι πάντα μια ευχάριστη περιπέτεια. Σε κάποιους ο τρόπος ζωής αλλού μπορεί να μην ταιριάζει στο ταμπεραμέντο τους, μπορεί

να τους λείπουν συγγενείς και φίλοι, η νοσταλγία μπορεί να μεγάλο βάρος. Δεν είναι ευχάριστο, αλλά βέβαια η προτεραιότητα είναι να επιβιώσει κανείς, να μη γίνεται βάρος στους δικούς ανθρώπους.

● Ασφαλώς εσείς δεν είστε «φυγάς». Πήγατε ο Αγγλία για να σπουδάσετε και να εργαστείτε. Νιώθε όμως ποτέ ξένος;

Δεν ένιωσα ποτέ πως με καταδιώκει κάποιος, δεν αναγκάσα να φύγω από την Ελλάδα. Ημουν τυχερός να το κάνω από επιλογή και πάλι μου πήρε αρκετά χρόνια να προσαρμοστώ στο εξωτερικό. Ξένος βέβαια νιώθω ακόμα, έφυγα πολύ μεγάλος από

Ελληνας στη γη των Ζαπατίστας

φή. Καταξιωμένος λογοτέχνης σήμερα, με ευχέρεια τόσο στη μικρή φόρμα όσο και στο μυθιστόρημα, ζει μόνιμα στο Λονδίνο, όπου γράφει πρώτα στην αγγλική γλώσσα και συνήθως στη συνέχεια μεταγράφει τα βιβλία του στα ελληνικά.

Μας συστήθηκε με τη συλλογή διηγημάτων «Little Infamies» («Μικρές ατιμίες»), που κυκλοφόρησε το 2002 από τον εκδοτικό οίκο Jonathan Cape, συγκέντρωσε εξαιρετικές κριτικές και μεταφράστηκε σε οκτώ γλώσσες. Το μυθιστόρημα «The Maze» («Ο λαβύρινθος», 2004), ακολούθησε την ίδια πορεία, μπήκε στη βραχεία λίστα του Whitbread First Novel Award και απέσπασε το βραβείο Pendleton May First Novel Award. Το τρίτο του μυθιστόρημα, «The Birthday Party» («Πάρτι γενεθλίων»), εκδόθηκε επίσης από τον Jonathan Cape το 2007.

• **Ποιο ήταν το έναυσμα για να γράψετε τους «Φυγάδες»;**

Αρχικά μου κέντρισε το ενδιαφέρον η περίπτωση των Ζαπατίστας, η ένοπλη σύγκρουση των ανταρτών με την κυβέρνηση του Μεξικού. Οι μεν είναι υποστηρικτές των φτωχών ακτιμώνων καλλιερπητών και κπννοτρόφων, που στην αναζήτηση γης για να ζήσουν έχουν καταπατήσει τμήματα του τεράστιου βροχοδάσους στις νότιες επαρχίες της χώρας, στα σύνορα με τη Γουατεμάλα. Οσο έψαχνα άρθρα σε εφημερίδες, ίντερνετ και ντοκιμαντέρ, ανακάλυπτα πτυχές που δεν είναι μόνο πολιτικές αλλά και οικολογικές. Είναι μια ιστορία όπου τα πράγ-

AP PHOTO / EDUARDO VERDUGO

ματα δεν είναι άσπρο-μαύρο, δεν υπάρχει μόνο το καλό ή το κακό. Μια ιδανική ιστορία για μυθιστόρημα, τουλάχιστον για μένα, που με ενδιαφέρουν οι γκρίζες αποχρώσεις, οι διαφορούμενες πράξεις, οι αλήθειες που δεν είναι απόλυτες και μας προκαλούν να τις αμφισβητήσουμε. Όταν πια είχα μάθει αρκετά για το τι συμβαίνει, ταξίδεψα σε εκείνα τα μέρη όπου οι προσωπικές μου εμπειρίες με βοήθησαν να κατανοήσω καλύτερα την κατάσταση και να φτιάξω την ατμόσφαιρα το βιβλίου.

• **Οι ήρωες, οι «φυγάδες», σας είναι πολλοί και διαφορετικοί στην ιστορία σας.**

Ναι, κυριολεκτικά ή μεταφορικά. Ο τραυματισμένος αξιωματικός του στρατού που προσπαθεί να ξεφύγει απ' τους αντάρτες που έσπασαν ενέδρα στους άνδρες του. Ο Αγγλος καθολικός ιερέας ο οποίος πηγαίνει στη Λατινική Αμερική για να ξεφύγει απ' τις τύψεις που τον κατατρύχουν για κάτι που

έχει συμβεί. Οι Ινδιάνοι που ζουν σε έναν κόσμο που αλλάζει μαζί με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής τους. Η γυναίκα αρχαιολόγος που αναζητά τα ερείπια μιας χαμένης πόλης των Μάγια και νιώθει κυνηγημένη απ' το προσωπικό της παρελθόν. Ο ιαγουάρος που τρομοκρατεί το ινδιάνικο χωριό γιατί ο ζωτικός του χώρος καταστρέφεται απ' τους καταπατητές... Όλοι λίγο-πολύ, για διαφορετικούς λόγους, νιώθουν κυνηγημένοι και αδύναμοι απέναντι σε ό,τι τους απειλεί.

• **Το ταξίδι σας στη Νότια Αμερική ήταν καταλυτικό στη συγγραφή αυτού του μυθιστορήματος; Γενικότερα η έρευνα και η εμπειρία παίζουν σημαντικό ρόλο στα βιβλία σας;**

Ήταν μια σημαντική εμπειρία, όχι μόνο όσον αφορά το συγκεκριμένο βιβλίο. Ηρθα σε επαφή με έναν κόσμο που ως τότε είχα δει μόνο στην οθόνη, αλλά η εικόνα φυσικά δεν σε

αγγίζει τόσο όσο η πραγματικότητα: οι μυρωδιές, οι ήχοι, το τοπίο, το τροπικό κλίμα, η μεγάλη φτώχεια, τα μπλόκα του στρατού στους επαρχιακούς δρόμους... Είναι μια πραγματικότητα εξαιρετικά διαφορετική απ' ό,τι έχουμε συνηθίσει στην Ευρώπη, τουλάχιστον στις πιο απομακρυσμένες επαρχίες του Μεξικού, με τρομερές ανισότητες και μια φύση που μοιάζει εκθρική, επικίνδυνη, φυλάει τα μυστικά της. Δεν θα είχα γράψει το ίδιο βιβλίο αν δεν τα είχα δει όλα αυτά από κοντά. Αλλωστε το τοπίο –ή γενικότερα ο χώρος όπου διαδραματίζεται μια ιστορία– είναι το πρώτο πράγμα που πρέπει να έχω ξεκάθαρα στον νου, περισσότερο και από τους ήρωες, πριν ξεκινήσω να γράφω. Η έρευνα με βιβλία, άρθρα κ.λπ. έχει καθαρά πρακτική σημασία, χρειάζεται για να κάνει την ιστορία πιστευτή, αλλά δεν είναι κάτι που με ευχαριστεί ιδιαίτερα.

• **Η θρησκεία, η πίστη, η**

ηθική σας απασχολούν και στους «Φυγάδες». Υπογραμμίζετε την αντιδιαστολή ανάμεσα σε έναν ιερέα που δεν πιστεύει στον Θεό, αλλά έχει αξίες, και την υποκρισία της Εκκλησίας;

Η υποκρισία της Καθολικής Εκκλησίας και η αδυναμία του πατέρα Τόμας να εναντιωθεί σε αυτήν τον οδηγούν στη φυγή και τις τύψεις. Χάνει την πίστη του στον Θεό της Αγίας Γραφής αλλά όχι και στις ιδέες του χριστιανισμού όπως τις αντιλαμβανόμαστε σήμερα: την απόρριψη κάθε μορφής βίας, τη συγχώρεση, την ταπεινοφροσύνη, την ολιγάρκεια, κτλ. Τελικά, η κατά γράμμα ερμηνεία όχι μόνο της Αγίας Γραφής αλλά όλων των ιερών κειμένων, τόσο του χριστιανισμού όσο και των άλλων θρησκειών –κειμένων που έχουν γραφεί πριν από πολλούς αιώνες με βάση τα πιστεύω, τις επιστημονικές γνώσεις, τις νοοτροπίες, τα δεδομένα άλλων εποχών–, δεν έχει νόημα στις μέρες μας. Ο φονταμενταλισμός είναι μια προσπάθεια εκμετάλλευσης αυτής της επιμονής στην άκριτη αποδοχή αρχαίων, άσχετων με τη σημερινή πραγματικότητα, θεσφάτων, για πολιτικούς και όχι για πνευματικούς σκοπούς.

• **Σε αυτό το βιβλίο δίνετε για πρώτη φορά και ένα οικολογικό στίγμα. Είναι κάτι που σας απασχολεί;**

Στις μέρες μας το οικολογικό ζήτημα δεν είναι πια μια σχεδόν αφηρημένη έννοια, όπως ίσως να έμοιαζε σε κάποιους από μας πριν από είκοσι-τριάντα χρόνια. Δεν νομίζω πως υπάρχουν πολλοί σήμερα που πιστεύουν πως η καταστροφή του περιβάλλοντος κάπου αλλού στον πλανήτη δεν θα επηρεάσει και τον δικό μας τρόπο ζωής. Στους «Φυγάδες» η συμπλοκή των Ινδιάνων με τους αντάρτες έχει βέβαια οικονομικά αίτια, αλλά και αυτά πηγάζουν από την καταστροφή του βροχοδάσους.

• **Γιατί επιλέξατε να γράψετε στα αγγλικά; Δεν θα ήταν, τουλάχιστον αρχικά, πιο εύκολο να εκφραστείτε στη μητρική γλώσσα;**

Από την αρχή είδα το γράψιμο ως μια προσπάθεια επι-

κοινωνίας με τον κόσμο γύρω μου, όχι ως μια προσωπική, πνευματική άσκηση στην τέχνη του λόγου. Μια και ζούσα στην Αγγλία, έγραψα σε αυτή τη γλώσσα. Δεν ήταν εύκολο, αλλά ούτε και πολύ δύσκολο, γιατί για χρόνια διάβαζα λογοτεχνία στα αγγλικά και είχα έτσι μια κάποια οικειότητα με τον γραπτό τρόπο έκφρασης στα αγγλικά.

• **Πώς είναι για έναν Έλληνα συγγραφέα, όπως εσείς, να ζει στην Αγγλία, όταν η Ελλάδα βρίσκεται συχνά στις πρώτες ειδήσεις με αρνητικό αντίκτυπο, λόγω της υφιστάμενης κρίσης;**

Η κοινή γνώμη είναι μάλλον διχασμένη στην Αγγλία σχετικά με την Ελλάδα. Πολλοί έχουν όντως αρνητική άποψη –μεγάλες συντάξεις, τεράστιος δημόσιος τομέας, αργόσχολοι υπάλληλοι. Όμως ένα σημαντικό ποσοστό μάς βλέπει καλοπροαίρετα, ως θύματα των πλουσιότερων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των γραφειοκρατών του όλου μηχανισμού που έχει στηθεί για να επιβιώσει πάση θυσία η ιδέα της Ένωσης.

• **Επισκέπτεστε συχνά την Ελλάδα; Πώς βλέπετε να έχει αλλάξει η ζωή εδώ τα τελευταία χρόνια;**

Ερχομαι δυστυχώς μόνο τα καλοκαίρια πια. Οικογενειακές και άλλες υποχρεώσεις δεν μου επιτρέπουν να έρχομαι όσο θα ήθελα. Η ζωή έχει σαφώς αλλάξει ραγδαία τα τελευταία τέσσερα-πέντε χρόνια. Προς το χειρότερο φυσικά. Αν και η υπερβολή γύρω στο 2000 ως τα χρόνια του Ολυμπιακών και λίγο μετά, με έναν τρομερό καταναλωτισμό, μανία επίδειξης φιληδονίας και ανεξέλεγκτη κερδοσκοπία, δεν θα μου λείψει. Ήταν οι τελευταίες μέρες της Πομπηίας. Ίσως όλη αυτή η κατάσταση σήμερα, το μηδένισμα του κοντέρ, να οδηγήσει σε κάτι καλύτερο, πιο μετρημένο, πιο ουσιαστικό. Πότε όμως και με τι τίμημα;

• **INFO: Ο Πάνος Καρνέζης θα έρθει στην Ελλάδα για να παρουσιάσει τους «Φυγάδες» στις 18/2 στη Θεσσαλονίκη (Βιβλιοπωλείο Κωνσταντινίδης) και στις 19/2 στον Ιανό της Αθήνας.**

Η Ελλάδα για να μπορέσω να αφομοιωθώ πλήρως από τον αγγλικό τρόπο ζωής. Παρ' όλα αυτά, νιώθω την Αγγλία σπίτι μου και μετά από είκοσι τρία χρόνια εδώ είναι η καθημερινότητα της Ελλάδας που μου μοιάζει λίγο ξένη. Νομίζω πως η αποφασιστική καμπή ήταν όταν δέχτηκα πως θα είμαι πάντα ξένος στην Αγγλία, πως δεν θα αποκτήσω ποτέ τον ίδιο συναισθηματικό δεσμό που έχω με την πατρίδα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν μπορώ να είμαι ευτυχισμένος εδώ.

• **Στην Αγγλία σας δόθηκαν περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες και δυνατότητες; Αν μένατε στην Ελλάδα, θα είχατε την ίδια εξέλιξη;**

Υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες για ένα συγγραφέα στην Αγγλία, όπως και στα περισσότερα επαγγέλματα άλλωστε. Ενας λόγος είναι απλά το μέγεθος της αγοράς του βιβλίου: όσο μεγαλύ-

τερο το αναγνωστικό κοινό τόσο περισσότεροι και οι συγγραφείς. Ενας άλλος λόγος είναι η διαφορά νοοτροπίας. Εχω την αίσθηση πως στην Ελλάδα είναι δυσκολότερο για κάποιον χωρίς τις κατάλληλες συστάσεις και επαφές να προσεγγίσει εκδότες, περιοδικά κ.λπ. Ενας τρίτος λόγος είναι το γεγονός ότι ο εκδοτικός κόσμος στην Αγγλία, και ο χώρος της τέχνης γενικότερα, ψάχνει ενεργά για το καινούργιο, το πρωτότυπο, το ανατρεπτικό – αν και πολλοί καλλιτέχνες από μειονότητες θα διαφωνούσαν μαζί μου. Εν πάση περιπτώσει, αν είχα μείνει στην Ελλάδα, μάλλον δεν θα είχα ασχοληθεί καν με τα βιβλία, όχι για κάποιον απ' τους παραπάνω λόγους, αλλά κυρίως γιατί δεν θα είχα εκτεθεί στις συνθήκες –μοναξιά, νοσταλγία, αποστασιοποίηση από την καθημερινότητα– που νομίζω πως με έσπρωξαν να δοκιμάσω να γράψω.